

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Signa exteriora per qu[a]e Negromantici haeretici dignoscuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Atq; hoc tam diligens consideratio loc habere potest in ipsismet conversis, quibus pro consuetudine non facile caro porcina, aut similes cibi illis veti...

Quae autem de Iudeis diximus in hac causa, eadem in alijs qui ad Christianam religionem ex alijs...

Signa exteriora per quae necromantici heretici dignoscuntur.

Magi hereticantes, seu necromantici, vel demonu inuocatores, & sacrificatores, qui ijde sunt per signa exteriora huiusmodi dignoscuntur; habent enim, vt comunius, ex visio...

Quanta autem istorum sit dementia, error, & impietas habetur in secunda parte. q. 43. ubi agitur de erroribus, & heresibus necromanticorum, ac demonum inuocatorum.

COMMENT. XIII.

Magi hereticantes, seu necromantici, &c. Eadem haec habes apud Vmberu in opere iudiciali, verbo, necromantici. tradit Repertoriu Inquisitorum verbo, necromantia. & Tabienfis in...

Prudenter vero Eymericus hoc loco non dixit, magos simpliciter, sed magos hereticantes, quasi velit indicare, non oem magia illicita, aut magos oes...

ca res alias versatur, literque conficitur, vt proxime dicam. res fiet exemplis.

Naturalis magia est, quae ex compositione & mixtura vnione quarundam reru, miras alias quasda res producit, vt si quis mixturam faciat, quae sub aquis ardeat, vel quae a radij solis accendi possit: vel si qu...

Magia mathematica est, quae per Geometriae & Arithmeticae regulas mira prorsus opera fabricat: vt columba, quae in aere volat, quam dicitur fecisse olim Architas, vt refert Gellius li. 10. c. 12. noct. Atticar. & Petrus Crinitus li. 14. de hone. discipli...

Tibi ardua cognosce, & miracula monstrare propositum est: tuae artis ingenio metalla mutuant. Diomedes in aere grauis buccinatur: eneus anguis in sibilat: aues simulatae sunt, & quae vocem propriam nesciunt habere; dulcedinem cantilenae probantur emittere: parua de illo referimus, cui celu imitari fas est haec Cassiodorus. & patru memoria Georgius Caputblancus Vincentinus (quae falso Cardanus lib. 2. & lib. 17. de subtilitate Brixellensem fabrum appellat) nauiculam argenteam hac arte constituit opere pragmatico, vel automatico, quam plurimis in ciuitate conspiciendus, super mensa per se pergentem, cum muliere ornata lyra pulsante, nauis remos agit. & catulo in prore baubante. eiusmodi nonnulla conspiciuntur Tybure in horro Illustris. Cardinalis Estensis, quamuis manifestior sit in illis causa: nam impulsu aquaru artificiose dispositarum illa fiunt: sed ars est prorsus mira. cetera multa omitto breuitatis studio, curiosi indaganda. haec vtraque magia, nisi recte exercetur, dolos admittere potest.

Ex his orta est terra venefica vocata, seu malefica & infamis, quae tota est in meridiorum spirituum incantationibus & inuocationibus concinnata: nefaria eam peperit curiositas. nam cum multi vera arte destituti, mira illa opera, de quibus diximus fabricare non possent, ad demones confugerent, qui haec illos docerent. hanc Graeci γομαι, seu κακομαι uocant. haec praestigia & phantasmata porrigit, ueneficia docet, incantationes & omnia malefica opera demonum demonstrat. quid per hanc ueteres praeterint, docent passim poterarum libri. & de hac potestrema est accipiendus hic EymERICI locus, qui plane insignis est. dum magos siue necromanticos, hereticos appellat, quos & haeticos esse plene parte 2. q. 43. demonstrauit.

Habent enim, vt comunius, ex visione, et apparitione, ac colloctione malorum spirituum toruum visum & obliquum. Ista omnino legendum est ex Bononiensi, & codice Cardinalis de Garbara, qui ceteris sunt emendatioris hoc loco; nam uox illa, ex apertione, quae erat in Barcinonensi impresso, non conuenit huic loco, neque illa, tortum, quae erat item in Barcinonensi & Sabellano: nam uox, obliquum, quae postea sequitur, satis indicat, tortum, hoc est, terribilem, & non tortum (ne frustra bis idem sub duabus uocib. idem significanti-

Magia venefica & malefica unde orta.

pulchra ma-
gorum descri-
ptio.

bus repetetur) esse legendum.
Est autem pulchra Magorum descriptio, deson-
pta, ut puto, ex illa Horatii li. 1. serm. satyra 8. ubi
inuebitur in Cratidiam veneticam Neapolitanam,
quã ibi Canidiam vocat, cuius aspectum & scelera
refert: quod ideo placet apponere, quonia & huic lo-
co, lumen affert, & que hodie a Magis & demonũ
inuocatoribus patrantur, omnino sunt similia, &
Inquisitorum interest talia nosse, is ergo ita habet.

Quia mago-
rum scelera:

Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam pedibus nudis, palloq; capillo,
Cũ Sagana maiore xilantem: pallor vrasq;
Fecerat horrendas aspectu: scalpere terram
Vnguibus, & pullã diuellerẽ mordicis agnã
Cæperunt: erutor in fossam, confusus vt inde
Manes eliceret animas responsa daturas, &c.
Eadem faciunt hodie Magis, atque his peiora;
nam res sacras interdũ vsurpant ad demones in-
uocandos: aras illis cõstruunt, candelas benedictas
accendant: verba sacra proferunt, & nefarias pre-
ces illis fundunt, vt patet ex illorum proprijs, con-
fessionibus: quare non mirum, si vel heretici ab Ey-
merico dicantur hoc loco, in hos iure: cõniti mortis
pena est seditas, l. nullus, & l. nemo, C. de malef.
& mathemat. iure canonico aliter puniuntur, vt di-
xi supra par. 2. super q. 43.

Qui demo-
nes inuocat,
si post abiu-
rationẽ iterũ
inuocent, an
sint relapsi.

Vnum hic addidero, quod & ibi omiseram, puta
re Reuerendissimum Iacobum Simancam hos de-
monum inuocatores seu magos, si propter heresim
aut vehementem heresis suspicionem coacti, semel
fuerint solemniter abiurare, ac deinde iterũ demo-
nes inuocasse conuincantur, velia relapsos esse pu-
niendos, ita Simanco, de catho. instit. tit. 5. 7. num.
9. quam opinionẽ dicit esse Lapi, Archidiaconi, Ge-
miniani, & Philippi Franchi, in c. accusatus, §. sa-
ne, de heret. lib. 6.

Sed solus Lapis ita tenet, vt apparet ex Gemi-
niano in dicto §. sane, nam Archidiaconus ibi de ea
re nullum verbum, in meo libro: & Geminianus et
Franchus in re tam aydua, in qua hominis vita ver-
satur, putarunt ita hoc esse distinguendum: Aut in-
uocatores demonum postquam semel prædicto mo-
do abiurarunt, iterum inuocantes credunt demones
ex sua propria et ætã potestate posse facere id ad
quod inuocantur, & tunc quoniam id tribuunt crea-
tura, quod est proprium creatori, vera sunt here-
tici, & sicut relapsi puniri debent, & ita est vera
opinio Lapi: Aut non credunt demones id omnino
posse operari ad quod inuocantur, sed inuare & in-
ducere, vt si ad expugnandam scaminarum pudici-
tiam inuocentur: nam si hoc modo iterum post abiu-
rationẽ eos inuocent, nec indicabuntur heretici, nec
re relapsi, erunt puniendi: quia demones inuocant
aliquid quod sibi competit, videlicet ad tentandum, et
ita potest intelligi illorum opinio, qui dicunt, eos
qui post aburationem de reuolenti, demones in-
uocant, non esse relapsos.

Præterea sententia Lapi, vt colligitur ex Gemi-
niano & Franchio in dicto c. accusatus, §. sane, ac-
cipienda videtur cum inuocator demonum primũ
abiurauit vt formaliter hereticus, quia videlicet
patris eum habuisse aliquem mentis errorem quod
inducant illa verba, quibus præfati doctores que-

stionem hanc proponunt, videlicet: inuocator de-
monum in iudicio corã Inquisitore heresim ab-
iurauit, in qua facti specie vera videtur omnino La-
pi opinio, vt si postea inuocet demones, vt relapsus
puniri debeat, cum semel saltem de heresi constite-
ris iuxta textum in eodem cap. accusatur, §. ille, qui
que de heret. lib. 6.

At si inuocator demonum primo abiurauit solũ
vt reuolenti suspectus, si postea inuocet, de stric-
ta (vt dicitur) ratione iuris, non potest vt relapsus
condemari, nisi de errore constaret: quonia ad hoc
ut aliquis velut relapsus damnari possit, necesse est
ut saltem semel de heresi relapsi cõstet, ut recte do-
cet Alfonso Casirus, libro secundo, cap. 2. de iustia
heret. pronit. quem sequitur Simanco de catho. in-
stit. tit. 5. 7. de relapsis, numero quinto. Et de hac sa-
cti specie non videntur loqui doctores præcitatis lo-
cis, nec utriusque casus eadem est ratio, ut appa-
ret: quare nullo pacto videtur coniungendi, vt fecit
Simanco de catho. instit. tit. quinquagesimo septi-
mo, nu. 9.

Tabiensis in sum. verbo, Inquisitor, §. 18. nu. 19.
ita hunc articulum diluebat. Si prima inuocatio sa-
pibat heresim manifeste, & inuocãs abiurauit ut
vehementer suspectus, & iterum secunda inuocatio
sapiebat heresim manifeste: tunc ut relapsus condẽ-
nabitur, alias secus, hac sententia apertior est, &
clarior, que non est contemnenda, ceterum nullũ
consideranda esse censo que paulo antea dixi.

astrologi etiam vt frequentem. Optime loquitur
inam non omnis per astrologiam diuinatio est
interdicta, ut dixi super par. 2. super q. 43. et tradit
beatus Thomas 2. 2. q. 95. art. 5.

Et Alchimisã vt in pluribus: Non est con-
temnendum hoc Emerici cõsiliũ aduersus Al-
chimisã, quod verum esse multis posset exemplis
comprobari, nam ut ceteros omitam, Arnaldus
Villanauam, scimus Alchimisã, magnum fuisse
hereticum, & demonum inuocatorem, ut dixi su-
pra cum Emerico par. secunda, super q. 11. §. qui-
dam magnus medicus.

Sentio hic acerbè reprehendi auctorem, quod ta-
le fecerit de Alchimisã iudiciũ, sed immerito car-
pitur: nam multa sunt que Alchimisã impostores
esse conuincant, ut paulo post indicabo, inter imi-
denda de hoc articulo uterque Tho. 2. 2. q. 77. ar. 2.
in responsione ad primum argumentum, Olradus
confi. 74. incip. An Alchimisã peccet. Andreas
de Isernia in c. qua sint regalia, in usibus sendo, ut
sic monet, Fabianus de monte tract. de emptione
& uenditione, Hieronymus Zaneti in repet. c. 1. de
accusat. Albertus Brynus confi. 76. Angelus Syl-
uester, Tabiensis & alij Summisã verbor, Alchimi-
mia Ioãnes And. in additio. ad Specula. tit. de cri-
mine falsi. copiose Cassaneus in catalogo gloria mũ-
di par. 11. consideratione 40. & Suergetus in com-
pendio militaris disciplina, & alij: ex quibus non
nulli studio potius contra dicendi quam veritatis
indagandẽ absq; certa ratione Alchimisã admittunt:
Sed uerior & tutior sententia eorum est, qui
inutilem & reipublice perniciosam esse fatentur.

Sed donec perspicuum fiat, an per Alchimisã
verum argentum, uel aurum, uel gemme fieri possint.

sunt: quod non spectat ad hoc institutum, ne quis pro-
sus improbabilem esse credat hanc Eimerici sententiam
Alchimis plurimum refert intelligere a quibus. Alchimia
exerceatur: nam si a principibus tractetur, & opu-
lentiis, ac pecuniosis diuitibus, hac fortassis suspicio-
ne, quam ei hoc loco tribuit Eimericus, vacabit: q
si a pauperibus, vel mediocriter diuitibus usurpetur,
quoniam aurum & argentum maiori ex parte
(ut praecitato loco dixit Caietanus) vertitur in fu-
mum, & illi propterea ad inopiam rediguntur, ad
duo solent se incommoda convertere, aut ad daemones
innocandos, ob rationem qua hic auctor commemo-
rat, aut ad falsam & adulcerinam monetam cudendam.

Video huius artis professores acerbius fere in me
propter hoc iudicium inuehendos, at non ego hec lo-
quor, sed viri gravissimi & doctissimi. & quidquid
ipsi dixerint, at certe non poterunt optime satisfacere
extrauaganti Ioannis xxij. incipienti: Spodet
quas non exhibent diuitias pauperes Alchimiste,
refertur inter extrauagantes communes tit. de crimi-
nalis falsi, per quam summus Pontifex gravissimas
penas illis imponit, qui alchimicum aurum, vel ar-
gentum, aut monetam ex illis confectam tanquam
vera vendunt, dant in solutum, aut similia: na haec
transformationes sophisticae sunt, non verae, ut opti-
me scribit ibi Romanus Pontifex. hinc illud vere
etiam dictum.

Ars suspecta probis, ars ipsa inuisaq; multis,
Inuisos etiam cultores efficit artis.
Mendaces, addo, multi manifeste videntur.
Qui se ipsos, aliosq; simul frustrantur in artes;
Dum rerum vertere species tentant.

De ijs quae processus fidei prorogare &
retardare possunt.

Considerandum ultra occurrit, q. quan-
doq; sunt, quae processum fidei pro-
rogat & dilatant, scilicet: Testium
multiplicatio: Defensionum con-
cessio: Inquisitoris recusatio: Delati appellatio:
Et eiusdem delati fuga, seu elogatio. Quodlibet
horum quinque, processum, iudicium, & senten-
tiam, prorogant & dilatant: propter quod qualiter
obuietur, est aliquantulum restringendum.

De Testium multiplicatione.

PRIMUM quod prorogat & dilatat Inquisi-
toris processum, iudicium, & sententiam est testium
multiplicatio; & haec quandoque est necessaria,
quandoque est superflua. Quando enim delatus
de heresi est conuictus tribus, quatuor, vel quin-
que legitimis testibus, vel non conuictus, sed ipse
confitetur crimen totaliter in substantia, & ef-
fectu, prout est delatus; tunc quia deprehenditur
in confessione propria, & non est locus defensionum,
procedere ad vteriores examinandos &
multiplicandos non est necessarium, sed superfluum
sed tunc est ad penitentiam, vel sententiam procedendum
cum bono consilio peritorum. Quando vero
delatus non est legitime conuictus: vel si est

conuictus, paucis testibus est conuictus; utpote
duobus, tribus, quatuor, vel quinque testibus, &
stat in sua negativa in parte, vel in toto, & presu-
mitur plus de pertinacia eius, & malitia, qua de
obedientia & penitentia; licet de iure sufficienter,
tamen ut fortius conuincatur, & veritas melius dete-
gatur, & quia facilius est repellere a testimonio
tres, vel quatuor, quam decem, vel quindecim, vel
viginti; tunc ad conuincendum eius malitiam, ad
examinandum etiam plures testes fidei zelato-
res, est cum magna industria procedendum.

COMMENT. XXVII.

Dixerat paulo antea Eimericus iudicem in hac
causa esse velut medicum, qui quemadmodum
non omnibus morbis eandem adhibet medicinam; ita
nec in singulis reis eandem debet iudex tenere in-
terrogandi modum: quibus nunc addo, quod sicut pru-
dentis medici opus est, propinatis, si necesse fuerit
mendicantis, praecavere, ne morbi humanum cor-
pus inuadant, aut morbi fiant diuturniores; ita sa-
pientis iudicis est, ea amouere & longe lateque repe-
lere, quae vel iudicium impediunt, vel litem facere
possunt propemodum immortalem: quod est omni-
no euitandum. l. properandum. C. de iudic. nam quod
medicamenta morbis, idem exhibent iura negotijs.
auth. haec constitutio inuolat. §. ceterum. & ibi gl.
1. extra de iuramen. calum. & glo. in proamio de-
cretal. verbo, noua litiga. & propterea in sequenti
disputatione Eimericus haec impedimenta commemo-
rat, necessariaque remedia adhibet.

a Quando enim delatus de heresi est conti-
ctus tribus, quatuor vel quinque testibus. Hoc
loco sentire videtur Eimericus per duos testis in
crimine heresis non posse quemquam legitime con-
demnari, & plane multis antiquis Doctoribus ita
olim visum est, dicentibus duram videri, hominem
bonae opinionis & fame per duorum testimonium de
tanto crimine condemnare, ut dixi infra super q. 71.
ubi ex professo hac questionem disputavi: interim
videto Ioannem And. in c. excommunicamus, r. §.
ad hunc, de haeret. rel. ab Eimerico supra pa. 2.

b Vel non conuictus, sed ipse confitetur crimine
totaliter, &c. tunc quia deprehenditur confessione
propria, & non est locus defensionibus, &c. Et
ratio est, quoniam inter omnia probatorum genera
reorum confessio obtinet primum locum. de quo vi-
de quae dico statim in commentario sequenti.

c Vel si est conuictus, paucis testibus est con-
uictus, utpote duobus, tribus, quatuor, vel
quinque testibus, &c. Hic locus videtur superiori
periodo omnino repugnare: nam cum antea di-
xisset tres, vel plures testes sufficere ad conuincen-
dum aliquem; nunc eosdem paucos esse dicit. qua-
re putabam quandoque ita legendum: paucis te-
stibus, est conuictus, ut pote duobus, & stat in
sua negativa, &c. & illa verba, tribus, quatuor,
vel quinque testibus, imprudenter credebam fuisse
hic reposita a scriptore imperito ex superiori
periodo. ceterum quoniam omnes codices conuenie-
bant, non sum ausus quidquam immutare. cogi-
tabam si posset haec contrarietas ita conciliari:
propre-

Num. 116.

Iudex amo-
ueat impedi-
menta, quae
negotium pro-
trahant.

Quot testi-
bus conuincē-
dus reus in
hoc crimine.

Locus obsc-
rus adnota-
tus.